

Український Католицький Університет
Інститут екуменічних студій

**Вивчення тематики різдвяних свят
на уроках християнської етики**

Магістерська робота
студентки МПЕН
Оксани Білоус

Науковий керівник:
Галина Сохань, доц.

Львів 2012

Зміст

Вступ	3
Розділ I. Різдво Христове – одне з найважливіших християнських свят	7
1.1. Історія народження Ісуса Христа на основі євангельських текстів	7
1.2. Історія встановлення свята Різдва Христового	10
1.3. Святкування різдвяних свят в Україні: звичаї та традиції	15
Розділ II. Дидактичні вправи	45
2.1. Поняття та особливості дидактичних вправ на уроках християнської етики у молодших класах загальноосвітніх шкіл України	45
2.2. Розроблення власних дидактичних вправ на різдвяну тематику з курсу «Християнська етика»	53
Висновки	69
Список використаних джерел та літератури	70

Вступ

Різдво Ісуса Христа – одне з найбільших дванадцяти празників у церковному році. Це – найважливіша подія, яка дала початок життя усім християнам, адже саме з народженням Господа нашого Ісуса Христа розпочинається християнство. Ця релігія вчить нас перш за все любові, любові до Бога, до своїх ближніх, допомагає нам робити правильний вибір на користь добра, уникати тяжких гріхів, шанувати батьків і старших, бути мудрими, мужніми, чесними, терплячими. І цим ми завдячуємо народженню та вченню Ісуса Христа.

Святкування циклу різдвяних свят в Україні є надзвичайно величним. Його прославляємо протягом половини січня: починаючи від Різдва, продовжуючи Обрізанням та завершуючи Богоявленням.

Тому вивчення на уроках «християнської етики» тематики різдвяних свят є надзвичайно важливим чинником у формуванні духовно-моральних принципів школярів.

Актуальність дослідження визначається необхідністю на основі наявного масиву наукових напрацювань дослідити історію святкування Різдва Христового Українською Греко-Католицькою Церквою та вплив цієї визначальної події на формування християнського світогляду школярів.

Об'єкт дослідження – різдвяні свята.

Предмет дослідження – тематика різдвяних свят на уроках християнської етики.

Метою цієї роботи є дослідження святкування Різдва Христового східним обрядом Української Греко-Католицької Церкви та розроблення власних дидактичних вправ для учнів 1-4 класів загальноосвітніх шкіл України.

У межах цієї мети ставимо перед собою конкретні **завдання**, які б допомогли розкрити суть даного дослідження:

1. З'ясувати сутність Різдва Христового.
2. Дослідити історію святкування Різдва Христового Українською Греко-Католицькою Церквою.
3. Розглянути звичаї і традиції святкування різдвяних свят в Україні.

4. Опрацювати поняття та особливості дидактичних вправ на уроках християнської етики.
5. Розробити власні дидактичні вправи на різдвяну тематику для учнів початкових класів загальноосвітніх шкіл.

У даній роботі потрібно також з'ясувати поняття «Українська Греко-Католицька Церква». Поняття «греко-католицький» виникло, коли наша держава перебувала у складі Австро-Угорщини. Цим поняттям розрізняли католиків східного обряду від католиків західного обряду, яких, в свою чергу, назвали «римо-католиками». До цього часу вірних нашої Церкви називали «уніатами», тобто тими, хто підтримали Унію.

Також необхідно в'яснити значення терміну «обряд».

Обряд -у, ч. – 1. сукупність установлених звичаєм дій, пов'язаних із побутовими традиціями або з виконанням релігійних настанов; 2. сукупність установлених церквою культових дій. 2. *заст.* церемонія¹.

Літургійне життя Української Греко-Католицької церкви базується на візантійському обряді.

Варто зазначити, що виділяють два основні напрямки літургійних форм з різним обрядовим змістом: Західний і Східний. Західний історично був представлений наступними гілками: галійською, миланською, амвросіянською, кельтійською, мозарабською, римською тощо. Правлячим став обряд Римський (термін «латинський обряд» походить від богослужбової мови, яка притаманна йому первісно). На Сході літургійне життя було більш неоднорідним. Тому там сформувалися такі важливі обряди, як візантійський, вірменський, сирійсько-антіохський, халкедонський, александрійсько-коптійський, ефіопський, тощо. Але простішим є поділ на два напрямки: єгипетсько-александрійську й сирійсько-палестинську обрядові форми.

¹ Словник української мови: В 11-ти томах. – К.: Наукова думка, 1970-1980. – Т. 7. – С. 354.

Візантійський обряд виникає на основі переробки сирійсько-палестинського типу. Він не був створеним у Візантії, а запозиченим з Антіохії. Однак був розвинутий і удосконалений у Візантії, через що і називається Візантійський.

Коли імператор Константин Великий обрав Візантію новою столицею східно-римської імперії і назвав її «Новим Римом» (Константинополем), то надав потужну підтримку державі. З того часу візантійські єпископи почали з часом займати провідне місце в церковно-адміністративній ділянці.

Візантійський обряд у відправі Служби Божої вживає двох літургійних формулярів: Літургії св. Івана Золотоустого і Літургії св. Василя Великого².

Слов'янський варіант візантійського обряду з'явився завдяки двом святим братам: Кирилові й Мефодієві. Саме вони зробили переклад церковних книг на слов'янську мову. Ввівши слов'янську мову до літургії, Кирило й Мефодій стали засновниками слов'янського обряду.³

Український народ прийняв християнство у 988 році у візантійсько-слов'янському обряді, а не в латинському. Річ у тім, що наша держава у той час мала з Візантією політичні, культурні, економічні й династичні стосунки, та й мова слов'янського обряду була зрозуміла нашому народові.

Таким чином можемо сформулювати такі загальні положення щодо ролі візантійсько-слов'янського обряду в українському контексті:

1. З Візантії через Болгарію ми перейняли у слов'янській мові св. Літургію, церковні книги, богослужіння, церемонії, практики, наспіви, празники, пости і церковний календар.
2. З Візантії прийшла архітектура наших церков. Наші східні церкви мають свій питомий стиль. З Візантії походить внутрішнє обладнання нашого храму, наш іконостас, наші ризи і святий посуд.
3. З Візантії ми взяли святі ікони, передусім прегарні ікони Божої Матері. Східна Церква

² Богмат П. Християнське поклоніння та розвиток Божественної літургії і її реформування. – Тернопіль, 2001. – С. 7, 8.

³ Як утворювався Візантійсько-слов'янський обряд?// <http://www.promin-lubovi.narod.ru/public/1/pub1st6.htm>. – С. 1-2.

не знає статуй у церкві, бо Це звичай латинського обряду. Красу наших святих ікон подивляє увесь світ.

4. З Візантії ми одержали адміністрацію нашої Церкви, наших митрополитів і єпископів, наші церковні закони, подані в Номоканон, що в нас має назву «Кормча Книга»⁴.

Методи дослідження: пошуково-бібліографічний, порівняльно-зіставний, узагальнення і систематизація виявлених матеріалів, отриманих при вивченні літератури дотичної до теми.

Структура та обсяг дослідження: робота складається з двох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел. Обсяг

⁴ Як утворювався Візантійсько-слов'янський обряд?// <http://www.promin-lubovi.narod.ru/public/1/pub1st6.htm..> – С.3.